

VOJNI INVALID

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega 25. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 1 Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Novi trenutki in stari upi

Pod tem naslovom je »Ratni invalid«, centralno glasilo Udruženja, ki izhaja v Beogradu, v svoji 34. številki od 21. avgusta 1938, prinesel izpod peresa Orlovića Pavleta, ki je psevdonom vidnega in pomembnega funkcionarja Središnjega odbora, članek, ki ga v izvlečku priobčujemo tudi mi. Ker v njem je povedano vse, zakaj smo čakali in čakamo in kakšni trenutki nastajajo in da ni treba obupavati.

Ko se je zdaj vrnil minister socialne politike Dragiša Cvetković iz zamejstva, je vprašanje uzakonitve novega zakona postalo živo in se bliža zaključku. Minister je izjavil, da ostane pri svoji dani besedi in da bo kaj kmalu vidno in čutno dejstvo, ki nas bo zadovoljilo. Res je, da je dva, trimesečna stagnacija neprijetno, mučno vplivala na nas, ki čakamo, na nas, ki bi morali biti že davno in v prvi vrsti upoštevani, ker vlada dr. Stojadinovića vlada že tri leta, vendar smo bili strpljivi. Zavedamo se, če se je 8 let od nesrečnega leta 1929, moralo čakati, se boriti, trkati, kričati, da bomo potrpeli tudi še teh nekaj tednov, da se uresniči obljube, izrečene ne samo enkrat z odločujočih mest.

Novi zakon bi moral biti uzakonjen, kakor se nam je obljubilo in kakor smo pričakovali in kar bi bilo že lahko mogoče — ali... tu se nam ustavlja beseda. Tisti »ali« nima razlage — oziroma potrjuje, da Narodna skupščina sama po sebi ni tista Narodna skupščina, ki bi uveljavljala svoje zahteve — nasprotno, ona zahtev sploh nima, ampak je zbor narodnih poslancev, ki samo rečejo »da« in rečejo »ne«, ko se jim stavlja vprašanja.

To dokazuje tisti neizgovorjeni »ali« in zato ni bil uzakonjen novi invalidski zakon, zato so odšli gospodje na počitnice.

Danes pa nastopa čas, ko si lastimo pravico, da uzakonitev energično zahtevamo, vseeno na kakšen način. Zakon se mora uzakoniti, vojnim žrtvam se mora izkazati čast in priznanje. Kajti zunanje politični dogodki nujno zahte-

vajo to rešitev v interesu države — vojnim zabušantom treba zapreti usta in vzeti njihovo moč.

Čim prej se uzakoni novi invalidski zakon, ki je izdelan z našim sodelovanjem, toliko boljše bo za državo. — Ne dvomimo, da bo minister socialne politike energično zastavljal svojo besedo, da se bo izvršilo, kar je začel. Ne dvomimo, da bodo vsi narodni poslanci, v prvi vrsti slovenski, glasno in energično zahtevali, da se izglasuje uzakonitev novega zakona — če pa se zgodi, kakor se šušlja — in kjer se kaj šušlja, tam vedno nekaj trklja — pravi pregovor — če se zgodi, da bi se Narodna skupščina ne sestala več, tedaj se naj narodni poslanci, ki zdaj zavzemajo mesta ministrov in sestavljajo vlado, poslužijo pooblastila, ki jim ga je dala Narodna skupščina v aprilskem zasedanju in uveljavijo predloženi načrt novega invalidskega zakona — sebi v čast in ponos, vojnim žrtvam v pomoč in priznanje, domovini-državi v obrambo in ugled.

Akoravno, piše člankar Orlović Pavle, ni zdaj nič prijemljivega v politični situaciji, nič gotovega, nič definitivnega, vendar smo razgovarjali z gospodom ministrom o vseh teh možnostih. In moramo v naše zadovoljstvo povedati, da smo dobili vtis, da se bo v vsakem slučaju očuvala naša invalidska reč tako, kakor to zaslužijo vojne žrtve. To je zopet en dokaz več, da smo imeli prav, da se energično borimo proti vsem kombinacijam, cilj katerih je bil, da se omaje naša volja in da obvelja volja vojnih zabušantov.

In istočasno smo prejeli obljubo, da bodo v najkrajšem času nastopili novi trenutki glede invalidskega vprašanja, in da bo naša potrpežljivost v resnici nagrajena.

Ko danes minister socialne politike ponavlja svojo obljubo, da bo izpolnil besedo, dano vojnim žrtvam, smo mirni in verujemo. Vsi, ki danes vodijo organizacijo vojnih žrtv — Udruženje, so vzeli na svoja pleča veliko pezo, veliko

breme odgovornosti. Naj se nikdo ne vara, da bi se te svoje odgovornosti v največji meri ne zavedali. In baš zato, ker smo situaciji dorastli, ker se odgovornosti zavedamo, ne moremo dovoliti, da bi nas politični valovi, besneči okrog nas, pritegnili v svoj vrtinec in tako oslabili naše moči in voljo. Ko bo prišel čas, da položimo račune o svojem delu, se bo jasno videlo, kakšne težave smo morali premagati in s kakšnimi smo se morali boriti, da nam ladja ni zadela ob ostro skalovje.

In nagrada za to je uzakonitev novega, našega invalidskega zakona. In to čim prej. Zato popolnoma upravičeni zahtevamo, da se invalidski problem spravi z dnevnega reda z uzakonitvijo že gotovega načrta, katerega finančni efekt ne sme nikogar razburjati. Kajti tu gre za stotisoče vojnih žrtv, brez katerih bi ne bilo Jugoslavije in ki so že 8 let prepuščene najhujši bedi življenja — stradanju in zaničevanju.

Bolje je voziti se še nekaj let po starih, razdrtih cestah, in s tem, ako ni drugače, rešiti stotisoče živih trpinov-junakov, kakor pa za vojne žrtve potrebni denar rabiti za asfaltiranje cest skozi vasi, kjer gladijejo vojne žrtve.

S tem smo hoteli reči, piše člankar Orlović Pavle, da je treba s finančnega stališča zelo nujno olajšati stališče ministra socialne politike, ker, roko na srce,

tudi on nam ne more pomagati, ako se mu s te strani ne pomaga.

Če je le nekoliko dobre volje, se da vse narediti. V letošnjem finančnem zakonu so dane možnosti, da se invalidski problem definitivno reši in ni treba čakati na nadaljevanje zakonodajnega postopanja.

V današnji splošni politični nervoznosti bi to delo dalo najboljše rezultate in pričalo bi o aktu izredne modrosti. Kajti mi predobro vemo, kakšna zadovoljnost bi nastala med vojnimi žrtvami, če se takoj uzakoni invalidski zakon — in zopet, če se ne uzakoni, koliko stranske mržnje bi to rodilo.

Zato mi, ki vodimo invalide, piše Orlović Pavle, želimo, da se to vprašanje ugodno in takoj reši. Ker to bo v interesu ne samo vojnih žrtv, ampak mnogo več v interesu in v korist politike — in upamo, da te naše besede ne bodo ostale glas vpijočega v puščavi. Kajti potrpežljivost vojnih žrtv mora biti nagrajena — drugače gorje!...

Optimistično razpoloženje gospoda ministra socialne politike, končuje Orlović Pavle svoj članek, nam krepki vero, da ne verujemo samo v dober konec začete stvari, ampak v čim prejšnjo uzakonitev invalidskega zakona — ker kdor takoj da, dvakrat da.

Naša javnost, tisk, župani, oblastniki, izpregovorite krepko besedo — zakaj zdaj je čas!

Ustanovimo »Zvezo bivših bojnikov Jugoslavije«

»Ratni Invalid« od 12. junija 1938 je izpod peresa kapetana-invalida, tov. Anta Markovića, prinesel članek, kateri poziva, naj se ustanovi za vso državo »Savez bivših ratnika Jugoslavije« — »Zveza bivših bojnikov Jugoslavije«.

Pred dvajsetimi leti je bil konec svetovne vojne. Zmagovalci in premaganci so obsodili vojno in svečano izjavljali, »nikoli več!« Vendar kljub temu nastajajo napetosti in namesto miru plava v zraku in vsepovsod pošast nove vojne. Lepe nade v mir, sen človeštva, se izgublja in zopet nas gleda kruta realnost

— nevarnost spopadov, sovraštvo človeka...

Francoski maršal Peten je na kongresu članov nacionalne zveze bivših bojnikov Francije, ki je bil v Kanu dne 26. maja 1938, med drugim izrekel tudi sledeče:

»Zavest Francoza je vedno z velikim poletom usmerjena k plemenitim ciljem. Vendar kljub vsemu naša najsvetejša stremjenja, ohraniti mir, padajo v vodo. Naša vojna moč je ostala nedotaknjena. Naše borbe in naporji za svetovni mir, se zadevajo ob pregraje in nevar-

Ivan Vuk:

Zgodba z manevrov

(Drobec iz spominov.)

»Vojake sem služil pri cesarskem in kraljevem 87. pešpolku v Pulju tista leta, ko je bil Pulj z vso Istro še pri avstro-ogrski monarhiji, Bog ji daj nebesa!« je pripovedoval moj znanec, ko smo se pogovarjali o starih časih. »Bil sem računski podčastnik, »rehtsum«, kakor so rekli tistim, ki smo sedeli v pisarni stotnije ali pa v polkovni pisarni. Jaz sem bil prideljen polkovni pisarni. Našo pisarno je vodil adjutant polka, vesel nadporočnik, ki se je zelo redko držal v pisarni. Služil sem zadnje leto.

Neki dopoldan je prišla v pisarno starejša ženska in z njo mlado dekle. Ker sta si bili podobni, sem vedel, da sta mati in hči. Dekle je imelo v naročju sveženj, iz katerega je gledal debelušast obrazek s porednim noskom trimesečnega otroka.

»Kaj bi pa radi?« sem vprašal in se mi je nekako čudno zdelo, po kaj prihajata te dve ženski s trimesečnim otrokom v pisarno polka, kjer nismo imeli nič opravka z ženskami.

»Z gospodom polkovnikom bi rada govorila,« je rekla starejša ženska in stopila bliže. Dekle s svojim svežnjem pa se je sramešljivo stisnilo k peči.

»Kaj bi pa radi govorili?« sem vprašal.

»Neko prošnjo imam,« je rekla.

»Kakšno prošnjo?«

»To bom že njim povedala.«

»To ne gre kar tako,« sem rekel. »Najprej morate meni povedati, da lahko gospodu adjutantu sporočim, pa vas potem on popelje h gospodu polkovniku.«

Obotavljala se je in ponovila:

»Bom že gospodu polkovniku povedala.«

»Od kod pa ste?« sem vprašal.

»Tam od Vodnjana,« je rekla. »Dignano pravijo po italijansko.«

Spomnil sem se, kje je to. Ni daleč od Pulja. Imeli smo lani tam manevre. Zato sem rekel: »Od tam, kjer so bili lani manevri, kajne?«

»Da, od tam,« je odgovorila. »Zato sem tudi prišla.«

»Kaj?« sem se začudil. »Zaradi manevrov? Kaj so pa naredili manevri?«

Pokazala je na sveženj, ki ga je držalo dekle v rokah in na tisti debelušni otrokov obrazek in rekla:

»Tole so naredili! To je moja hči. Lani je bila, kakor sami veste, pri nas velika vojska, manevri, kakor so rekli. In moja Cilka je dobila otroka. Nezakonskega, kakor se pravi, pankrta. Pa iščem zdaj očeta.«

Medtem je stopil iz svoje pisarne nadporočnik, adjutant, in je že pri vratih vse slišal. Pa sva oba hkrati vprašala:

»Pa ravno pri nas?«

»Da. Bil je korporal.«

»Hm,« je rekel adjutant in usta so mu lezla v smeh. Gotovo se je, grešnik, spomnil svojih manevrskih dogodivščin. Ali naredil je resen obraz in rekel: »Korporali so povsod.«

»Imel je zeleno pod vratom,« je rekla Cilka.

»Prav, ali tudi domobranci imajo zeleno pod vratom,« je poizkušal adjutant odvrniti sum od našega polka.

»Dobro vem. Imel je kratkega, kakor se pravi, handžar...«

»Baganet,« je popravila mati.

»Naj bo baganet,« je rekla Cilka. »Dve zvezdi je imel na vsaki strani. Korporal je bil, saj vem. Dobro sem videla. Tudi Franca Jožefa je imel na glavi.«

»Vsi imamo Franca Jožefa na glavi,« je rekel adjutant.

»Ali bil je zibnahcigar od sedeminosemdesetega polka...« je vztrajala Cilka. Ni kazalo drugega kakor vzeti papir in pisati prijavo.

»Sedite in pišite!« mi je ukazal adjutant.

Sedel sem in pripravil papir.

»Katera bo govorila?« je vprašal adjutant.

»Govorite vi, mama,« je prosila Cilka.

»Cilka,« se je nekako ujezila mati.

»Ali sem bila jaz z njim ali ti? Ti govori,« je odločila mati in postavila Cilko pred adjutanta.

»No, povejte, kako je bilo!«

»Gospod, tako je bilo. Prišla je k nam lani strašanska vojska, Mama so rekli: »Pojdi, Cilka, in pazi na fige. Letos so lepe in precej jih je. Vojaki pa radi kradejo. Pojdi in pazi!« Šla sem in pazila. Tedaj pa je prišel neki korporal in začel trgati fige.«

»Zakaj ga nisi odgnala?« ji je segla mati v besedo.

»Kako naj bi ga bila odgnala, ko je pa imel handžar. Rekla sem mu, da fig ne sme trgati. Smejale se je in vprašal: »Kaj se pa sme utrgati?« Nič mu nisem odgovorila. Ker tudi nisem vedela, kaj naj na tako vprašanje odgovorim. Pa je stopil k meni, me ušcipnil za brado in rekel, da sem lepa. Rekla sem, da nisem lepa. On pa je rekel, da sem boginbogme lepa...«

Tu je Cilka zastala in se zagledala v tla.

»Kaj je bilo potem?« je vprašal adjutant.

»Da... bilo je. Rekel je, da bo pojedel vse fige, če mu ne dam poljubčka.«

»In?«

»Žal mi je bilo fig, pa sem mu dala poljubček.«

»No, dobro, poljubček si mu dala... in potem? Kaj je bilo potem?«

»Nič.«

»Kako nič? Kaj je še rekel tisti korporal?«

»Nič ni rekel. Samo v travo je sedel.«

»A ti?«

»No, tudi jaz sem sedla v travo. Tako so me namreč bolele noge.«

»Cilka, Cilka, kako si bila neumna...«

Vidiš, tega bi ne bila smela narediti,« jo je pokarala mati.

»Ali korporal ni povedal, kako se piše?« je vprašal adjutant, »in odkod je?«

»Ni utegnili...«

»Kako ni utegnili?« se je čudil adjutant in jaz tudi.

nosti vojne. Nahajamo se pred resno situacijo. Ali ni še vse izgubljeno... Prvi pogoj je, da se Francozi obdajo z duhom nacionalnega edinstva. To ulogo mora izvršiti šola, kjer se mora izoblikovati duša francoske mladine, za njo pa vojska, v kateri mora omladina dobiti moč, znanje in borbeni duh.

Na tem polju je vaša uloga, bivši bojovníki, zelo pomembna. Napočil je trenutek, da se poslužite svoje vojaške vzgoje in izkušenj ter zahtevajte združitve vseh francoskih energij v eno močno skupnost.

Besede velikega francoskega maršala Petena so krepko odjeknile v vseh vrstah bojovníških organizacij v Franciji.

Te besede bi morale odmevati tudi v srcih vseh Jugoslovanov: Srbov, Hrvatov in Slovencev in še posebej v vrstah bivših bojovníkov Jugoslavije.

Mi še nimamo Zveze bivših bojovníkov Jugoslavije. Ali treba samo malo dobre volje in ona bo ustvarjena, samo vse dosedanje bojovníške organizacije naj se zvežejo v eno celoto.

V Franciji je mnogo bojovníških organizacij. Vse pa so povezane v generalni forum — zvezo in nastopajo povsod reprezentativno pri vseh državnih vidnih manifestacijah, kažoč s tem vsemu svetu moč in enotnost. Za komemorativni spreved velikega Jauresa (izgovori: Žores), ki je bil v njegovo počastitev dne 28. julija 1938, je podpisalo

oklic 21 bojovníških organizacij, kakor »Bojovníki in invalidi z Alp in pariškega okrožja«, »Federacija republikanskih bojovníkov«, »Federacija republikanskih rezervnih častnikov«, »Seinski križ«, »Borci solunske fronte« itd. itd., — 21 po številu. In te bojovníške organizacije so pod vodstvom centralnega saveza priredile veličasten spreved, ki se je pomikal po pariških ulicah proti Pantheonu, kjer počiva Jaures.

Ta spreved je gledal celi svet po svojih časopisnih poročevalcih in govoril o moči in enotnosti bivših bojovníkov Francije.

Kaj bi pomenila ustanovitev »Zveze bivših bojovníkov Jugoslavije« za nas in za državo, ni treba razlagati. Omeniti moramo samo to, da je ustanovitev take zveze nujna potreba narodne obrambe.

Dovolj kvalificiranih moči in mož imamo, ki jih lahko postavimo v glavo Zveze in katerim lahko popolnoma zapujemo. In ustanovitev take »Zveze bivših bojovníkov Jugoslavije« je tudi želja naroda in njegova zahteva, izražena v raznih prilikah.

Vojni invalidi, ki smo na svojih kongresih prvi klicali po »Zvezi bivših bojovníkov Jugoslavije«, ki smo delali na to, čeprav pohabljeni, vendar neomadeževani, bomo dali vse svoje moralne in fizične moči, da se ustvari prepotrebna »Zveza bivših bojovníkov Jugoslavije«, ki bo kakor plamenica edinstva in združenja vseh energij jugoslovanskega naroda pričala svetu o naši moči.

Treba se nam je zamisliti!

O pojmu bojovníkov, o njih nalogah itd., se je začela zanimati vsa široka javnost. In iz vrst bivših bojovníkov se oglašajo ozkliki, ki nam, bivšim bojovníkom, organiziranim v vseh današnjih 5 bojovníških organizacijah: dobrovoljcev, rezervnih oficerjev in bojovníkov, vojnih invalidov in Zveze bojovníkov — da misliti.

List, tednik »Naš Kovinar« je v svoji številki od 20. avgusta zapisal:

Kako umirajo pravi slovenski fantje!

Čas je kot veter, ki odnaša neoparabno pleve, težko kleno zrno pa pada izčiščeno v posodo zgodovine, odkoder bo — posejano v plodno zemljo — v drugi pomladi pognalo novo rast.

Letos je preteklo dvajset let od velike politične mlatve. Čas dvajsetih let je izpihal in odnesel smet, zrna pa nam skoro ni ostalo za prihodnjo setev. Veter vleče še vedno nad posodo naše zgodovine, odnaša pleve, a zrna skoraj ni nobenega več. Povrhu še velika prevara. Pred dvajsetimi leti se je šopirilo na dnu posode marsikako debelo zrno, pa se je izkazalo, da je bilo gluho. Kdo bo sejal na svoji zemlji gluho seme?

Toda kaj če se niso izkazali naši voditelji, če se ni izkazala slovenska

inteligenca. Preprosti slovenski človek nam je podal najvišje vzgleda junaštva in požrtvovalnosti za slovensko stvar. Te vzgled bomo kazali našim otrokom, da ne ugasne v njihovih prsih ogenj, ki je žgal Boštjana Olipa iz Radovljice, Hafnerja iz Loke, Možina iz Vrhnike in še druge vojaške upornike pred 20. leti.

Eden od njih — Štefanič — piše obsojen na smrt: »...bodj ponosna, da je tvoj sin umrl za pošteno slovensko stvar. Če nismo mogli doseči svojega cilja mi, pridejo za nami drugi, ki bodo nadaljevali in dovršili naše delo.«

Slovenska mladina, ali ni Štefaničovo pismo politični testament za tebe, oporo, ki jo je zapisal Štefanič s svojo krvjo, oporo, ki jo moraš ti, slovenska mladina, nadaljevati in dovršiti! Oporo, ki je ni enake razen Boštjana Olipa in Štefaniča, dveh ubogih vojaških upornikov za slovensko stvar, napisal noben slovenski politični voditelj, noben in niti sam Janez Krek. To so težka zrna v merniku naše zgodovine. Iz njih bo kalila naša prihodnja setev.

Vodja upora slovenskih fantov v Judenburgu, Hafner iz Škofje Loke, je možato, brez obveze na očeh stopil pred puške s pozdravom: »Zbogom, fantje.«

Madžarskim strelcem je še utegnil zapiti: »Vi pa dobro streljajte« in padel.

Vi vsi, ki so vam te stvari poznane, posebno oni, ki so bili sami v Judenburgu, v Murau, v Radgoni, zakaj tako molčite? Slovenski bojovníki, kako morete hoditi na Brezje in Bled mimo Radovljice, pa se ne spomnite Boštjana Olipa, ki so ga ustrelili, da ste vi lahko ostali pri življenju? Zakaj ne pripovedujete vsega tega svojim otrokom, ki ne potre-

bujejo nobene druge zavesti bolj kot te, da so sinovi junaških očetov? Svetnikov nimamo Slovenci, toda imamo junake: Boštjana Olipa, Štefaniča, Možina, Hafnerja.

Ponatisnili smo ta članek, da ga citate tudi vi.

Zamislite se, bivši bojovníki vseh imen, v ta klic in naj ne bodo vaše misli brez sadu in prazna slama!

Uredništvo »Voj. Invalida«.

Novo mesto in vojne žrtve

Drugim mestom bi lahko služilo za zgled, kako je treba ceniti vojne invalide.

Žalec, 16. avgusta.

Novo mesto, metropola Dolenjske, je eno izmed najlepših mest v Sloveniji. Stoji na hribočastem terenu in je proti jugu in zapadu obkroženo s širokim pasom temnih gozdov. Na severni strani pa zapira pot mrzlim vetrovom Trška gora, gora bujnih vinogradov, po kateri se belijo zidanice, kakor v polkrogu širok pas temnomodre Krke, ki je Novemu mestu živo zrcalo, da si ogleduje v njem vsak dan svojo prelestno lepoto. Kdor je le enkrat videl bogastvo lepote tega kraja, ga nikdar ne bo pozabil, in kdor je imel priliko spoznati tudi dobrodušne Novomeščane, se bo vračal ponovno v ta dolenjski paradiž.

Novo mesto pa se poleg lepote svojega kraja odlikuje tudi po izredni naklonjenosti vojnim žrtvam in to v taki meri, da kaj sličnega ne vidimo v nobenem drugem mestu po vsej državi. Lahko rečemo, da stori Novo mesto v oficijelnem, kakor tudi v privatnem pogledu vse, da v svojem kraju čimbolj olajša težko stanje vojnih žrtv. Izredno naklonjenost izkazuje vojnim žrtvam mestno županstvo, za katerim pa ne ostajajo tudi privatniki in podjetja in so tako skupno s svojimi izdatnimi darovi obrisali vojnim žrtvam že marsikatero solzo. Še vidnejši pa je moralni poudarek hvaležnosti in spoštovanja Novega mesta do vojnih žrtv. Kadar zborujejo vojne žrtve v Novem mestu, se zborovanja udeležijo zastopniki občine, vseh državnih uradov, šol, društev itd. in dajo s svojo navzočnostjo poseben nacionalni poudarek ter poudarek hvaležnosti in spoštovanja do vojnih žrtv. Koliko je mest v naši ožji in širši domovini, ki postavljajo taka zborovanja na zadnje mesto in pošljejo na zborovanje kvečjemu — občinskega policaja.

Smrt edina je doslej reševala vprašanje vojnih žrtv in je tudi že rešila dobro polovico tega vprašanja. Zadnje delo take rešitve — položitev ad acta — se opravi povsod hitro in zelo enostavno. Temu pa ni tako v Novem mestu. Novomeščani razumejo to čisto drugače in pravilno. Tam so pogrebi vojnih žrtv izredno lepi — ob udeležbi

oficijelnih zastopnikov društev, številnega meščanstva in častno vojaško četo, s poslovilno salvo. Človek, ki gleda tam takšen pogreb, se mora odkriti Novemu mestu, ki tako globoko razume nacionalni pomen ugleda in zaščite vojnih žrtv.

Novo mesto pa tudi ni od danes ali včeraj. Je to staro mesto, ki je odprtih rok sprejemalo in lečilo že ranjence iz turških bojev. Sprejemalo je zmagovite čete domačinov, uskokov, Ličanov in drugih, kadar so korakali iz turških bojev, ter jih krepilo s sladko in zlato trškogorsko kapljico. Sedanji meščani so vredni potomci svojih velikih prednikov.

Vojne žrtve vedno poudarjajo, da je njih pravična zaščita v interesu državne obrambe in je slab takšen državnik, ki tega ne razume ali pa noče razumeti. Lahko je pač preko noči postaviti tovarno, v kateri se izdelujejo puške in topovi; za zgraditev jake moralne obrambne sile pa so potrebna leta sistematičnega dela in problem zaščite vojnih žrtv pri tem ni najzadnji. Kakor mati, ki v trpljenju in bolečinah rodi svoje dete, pa mu vendar poklanja vso gorko materino ljubezen, tako tudi vojne žrtve v svojem trpljenju ljubijo svojo Jugoslavijo in hočejo, da postane in ostane velika ter močna. Velika in močna pa bo ostala le, ako bo njena obrambna morala jaka in nezlomljiva. Prav radi tega mladina ne sme imeti vtisa, da se vojne žrtve uvrščajo v kategorijo beračev. Vojne žrtve ne smejo, pa tudi same ne marajo prinašati mladini s svojim trpljenjem za domovino — malodušja, — marveč nasprotno, **ponos in zavest, da je najsvetejša dolžnost vsakega obramba naše domovine, če treba tudi za ceno življenja in trpljenja.** Lahko rečemo, da Novo mesto razume v polnem obsegu pomen, katerega daje pravo razmerje javnosti do vojnih žrtv, državni obrambi. Zato Novemu mestu vsa čast! Upamo, da bodo temu častnemu zgledu sledila prej ali slej tudi druga mesta v državi.

Udruženje vojnih invalidov, vdov in sirot kraljevine Jugoslavije ima poleg rednih tudi častne člane. Slednjih je zelo majhno število, ker se daje častno članstvo le za izredne zasluge. Novo

»Zatrobentalo je.«

»Kaj je zatrobentalo?«

»Alarm. Tako je rekel korporal in odskočil pa bežal na vse pretege. Samo rekel je še, naj ga počakam, ker se bo vrnil. Čakala sem ga, a ni ga bilo več. Vojska je odmarširala v Pulj.«

»To je vse?« je pogledal adjutant Cilko.

»Da. Čez nekaj časa potem je dobila pankrta — fantek je,« je dodala mati.

»In kaj zdaj?« je vprašal adjutant.

»Naj nama gospod polkovnik pokažejo korporale. Cilka bo spoznala, kateri je bil.«

»Hmmm...« je rekel adjutant. »Malo počakajta!«

Sel je k polkovniku in mu to povedal. Kakor mi je pravil, se je stari grešnik rajprej od srca nasmejal tej zgodbi. Potem se je pa hitro izresnil. Gotovo se je spomnil svojih mladostnih grehov in je hotel zdaj, ko ni šlo za njegovo kožo, biti korekten. Zapovedal je, da se imajo na dvorišču takoj uvrstiti vsi korporali in tudi četovodje. Ni izključeno, je rekel, da je krivec medtem lahko napredoval za četovodjo.

Ni minilo dobre četrt ure, ko so bili na dvorišču zbrani v strumni vrsti vsi korporali in četovodje bivšega cesarskega in kraljevskega sedeminosemdesetega pešpolka. Bilo jih je okrog osemdeset.

Takoj so razumeli, za kaj gre. Polkovnik, adjutant in jaz pa Cilka in njena mati smo jih pregledovali. Cilka je šla od korporala do korporala, od četovodje do

četovodje in vsakega pogledala od spredaj in zadaj. Nekaterim, bolj korpulentnim, je celo snela kapo z glave, in pogledala frizuro. Oče otroka je moral biti korenjaški korporal, zakaj pri drobnih se je komaj ustavljala.

Naposled ji je obviselo oko na močnem, korenjaškem korporalu.

»Najbrže je tale,« je rekla nekako bojazljivo in pogledala polkovnika, kakor da ga prosi pomoči.

Ali ni bil pravi. Imel je sicer tudi ta majhen romanček v neki vasi, ali odigral se je na kozolcu. In lani je bil še »frajtar«. Ona pa išče korporala.

»Je pa tale,« je zopet rekla in pokazala s prstom na močnega četovodjo.

Ali tudi ta ni bil. Šele pred kratkim je bil premeščen od nekega drugega polka z rumenimi našitki.

Ves dopoldan je pregledovala Cilka cesarske in kraljevske korporale, ali nobeden ni priznal očetovstva za malega dečka, ležečega v svežnju.

Polkovnik je odredil, naj dajo Cilki, materi in otroku vojaško menažo. Glasno je cmokal trimesečni dečko vojaško menažo. Videlo se je, da je pravo vojaško dete. Samo očeta ni. Zbrali so zanj nekaj srebrnih kron in to vojaško »ekspresno« zaročenko poslali k domobrancem. Saj imajo tudi oni zelene našitke.

»Kolikor vem,« je pripovedoval moj znanec, »ni šla k domobrancem. Še neka-ko za malo se ji je zdelo, da bi bil domobranec. Kajti štajerski, posebno pa prileški fantje so drugačni kakor pa tisti pri

domobrancih. Morda je pa Cilka takrat, ko je bila tam pri njih tista strašna vojska, napačno videla. Morda je bil kdo od artilerije. Morda je v tistem zanosu videla več zvezd, kakor jih sploh gre na vojaški ovratnik. Da je imel handžar, to še ni noben dokaz. Vsi vojaki imajo »handžar«, nekateri daljšega, drugi krajšega.«

»Skoraj sem bil že pozabil na ta dogodek,« mi je pripovedoval moj znanec, »kar pride Cilka neki dan zopet v pisarno polka.«

»Kaj bo pa zdaj? sem vprašal. »Saj zdaj nismo imeli nikjer manevrov.«

»Prihajam, da mi polk izplača odškodnino,« je rekla.

»Kakšno odškodnino?« sem se začudil.

»Kakor se plačuje kmetom, če se naredi na manevrih kakšna škoda,« je rekla.

»Kaj se vam je naredila kakšna škoda?« sem jo gledal.

»Otroka sem dobila,« je dejala. »Saj veste. Očeta nisem našla. Ali vojska ga je prinesla in vojska ga je vzela. Zato sem oškodovana.«

»Kdo vas je pa to naučil?« sem vprašal in jo gledal.

»Župan je rekel. Rekel je, če je bil korporal in ni povedal svojega imena oziroma ga ni mogel, ker je bil prehitro alarm, je kriva vojaška oblast in mora ona plačati odškodnino.«

Nisem vedel, ali se norčuje ali so dekle potegnili. Že sem hotel odgovoriti, kar je ona naglo stopila k moji pisalni mizi, vzela v roke fotografijo, ki je stala pri koledarju, in rekla veselo:

»To je on! On je, korporal, oče mojega otroka!«

Po mojem hrbtu je kar zagomazelo. Fotografijo mi je pustil moj prijatelj Lojzek — priimka ne povem — za spomin. Bil je v uniformi kot korporal, strumen dečko.

»Kje je zdaj ta?« je vprašala Cilka.

»Ne vem,« sem rekel in izbegaval njen pogled.

»Morate povedati,« je zaprosila in me tako lepo pogledala, da sem omahnil. Kaj bi tudi ne! Saj nisem to jaz, ampak moj prijatelj. In če je on kradel fige, naj poskrbi še za plačilo. In sem dal naslov. Na Štajerskem tam in tam, v tej in tej vasi.«

Znanec je srknil iz kozarca, se smehljaj, mi pa smo ga napeto gledali.

»Kaj se je potem zgodilo?« smo vprašali.

»Korajžno dekle je bila tista Cilka,« je rekel. »Niso vse takšne. In ko bi bile vse takšne, Bog nam pomagaj! Odpeljala se je, pomislite, v Prlekijo, tja blizu Ljutomeru, kjer je bil Lojzek doma, in ga poiskala. Nič ni pomagalo. Grdo so jo pogledali, on se je skrival — nič ni pomagalo. Otroka je imela s seboj in izjavila, da ostane, če ni drugače, pri njih. Njegova mati se je strašno žalostila, češ, moj sin pa je kaj takega naredil. In nič ni pomagalo. Vzela sta se.«

Tako,« je končal moj znanec, »je tisti zadnji manever mojega prijatelja imel še poseben strateški konec: Kraja fig je rodila posledice in zakon.«

mesto pa je brez vsakega dvoma vredno, da postane časten član našega združenja.

B. F., vojni invalid
v Savinjski dolini.

Ta članek je priobčil »Slovenski Narod« v svoji številki od 18. avgusta 1930 in ga z veseljem ponatiskujemo. »Slovenski Narod« je edini izmed slovenskih dnevnikov, ki pogosto prinaša dopise o vojnih žrtvah in naših razmerah ter tako obvešča javnost, za kar mu naše priznanje.

Uredništvo »V. I.«

Žrtve vojne terjajo svoje pravice

Veliko invalidsko zborovanje v Beogradu.

Ponedeljsko »Jutro« od 29. avgusta t. l. poroča:

Beograd, 28. avg. e. V Invalidskem domu je bilo danes zborovanje invalidov, katerega so se udeležili odposlanci iz vseh pokrajin države. Na zborovanju so obširno razpravljali o sedanjem položaju invalidov in v zaključni resoluciji obrazložili svoje želje in zahteve.

Temeljna zahteva je, da se jim vrnejo pridobljene pravice in to vsem vojnim žrtvam in njihovim rodbinam. Za invalida naj se smatrajo vse one osebe, ki so dobile rane ali bolezni v izvrševanju svojih dolžnosti za časa vojne. — Odstotek nesposobnosti, ki opravičuje do invalidnine, naj se pričinja pri 20 odstotkih in naj višina davka ne vpliva na invalidske pravice. O invalidnini naj razsojajo sreska sodišča. Obnova postopka na korist invalida naj se izvrši vselej, kadar se bolezen odnosno posledice zadobljenih ran poslabšajo. Za izvršitev celokupnega invalidskega zakona naj se osnuje avtonomen invalidski fond. Z novim invalidskim zakonom naj se pravilno uredi odnosi države do invalidov.

Resolucija ob koncu izraža upanje, da bodo invalidi naposled prišli do svojih pravic.

Mi k temu pripominjamo:

Po Sloveniji se vrše tabori. Tisočtisoče ljudstva je zbranih na teh taborih. Povsod govori minister g. dr. Ant. Korošec in g. minister dr. Miha Krek. Krajevni odbor v dotičnem kraju bi naj se dogovoril s prireditelji takšnih taborov v dotičnem kraju, z župani, da bi vprašali gospode tudi o najtežjem problemu in najbolj pomembnem iz socialnega in narodno-obrambnega stališča — o invalidskem problemu. — Proslavljanje 20 letnice Jugoslavije je lepa reč, a pustiti vojne žrtve, tiste, ki so bile žrtvovane, da je lahko 20 letnica Jugoslavije, da še vedno žive kot občinske reve in berači, pozabljeni in odrivani, ni pravično, ni lepo, ni državniško. Krajevni odbori naj z deputacijo in s spomenicami ob takih priklakah zahtevajo izjave, kako in kaj misli današnja vlada z novim invalidskim zakonom in zakaj ga že ni, vključit triletnemu vladanju, zakonila.

Na taboru v Ljutomeru je Krajevni odbor tako naredil. Tudi v Kočevju in Kamniku bo tako naredil. — Dobili smo Slovenci v Ljubljani akademijo znanosti. Vojne žrtve pa še nimajo strehe, nimajo kruha. A brez teh vojnih žrtev bi ne bilo tudi slovenske akademije znanosti.

Minister socialne politike in narodnega zdravja, gospod Dragiša Cvetković je v svojem govoru v občini malopiški v niškem srezu izjavil, da bo sprejet v najkrajšem času novi invalidski zakon, ki bo v mnogem popravil socialni položaj invalidov, vdov in staršev.

Tako poroča »Ratni invalid« od 28. avgusta 1938. — Bomo videli!

Deset let nobene vojne

Vdove v vojni padlih mož so med svetovno vojno demonstrirale v Bukarešti.

»Slovenec« od 28. VIII. 1938 poroča, da je znani pariški katoliški list »Temps présent« objavil tale poziv s prošnjo, naj ga vsi prijatelji miru čim bolj razširijo.

»Ali ni mogoče spričo bednega stanja sveta ničesar, pa prav ničesar storiti za mir? Nevarnost je zmeraj hujša, duše so polne strahu, in kar samo po sebi, čeprav se ne bo ničesar zgodilo, bodo grožnje z vojno in strah pred vojno povzročili vojno.

Preko vseh strank, preko vsakršne politike in diplomacije pošiljamo vsem vladam v Evropi tale poziv:

Vlade naj bi se čim bolj slovesno zavezale in svoje narode z glasovanjem k temu poklicale, da se hočejo držati prisega, da bodo brezpogojno ostale deset let brez vojne. Vlade naj bi izjavile, da se deset let pod nobenim pogojem ne bodo druga za drugo vojskovale, da bodo v tej dobi smatrale svoje sedanje meje za nedotakljive, da se ne bodo deset let na noben način z oboroženo silo vmešavale v notranje zadeve kake druge države.

Narodi, bodi tisti, ki so se v poslednjem času okoristili z važnimi pridobit-

vami zemlje, bodi tisti, ki stoje v svojih mejah, a ki je njih oblast velika in nedotakljiva, imajo v dobi teh desetih let dovolj dela pri sebi doma.

Ta trenutek je po svoje edinstven. Dajmo vojni za deset let oddiha! Že to, da je strahotna grožnja izključena iz bližnje bodočnosti, bo na psihološkem področju vse spremenilo.

Nočemo reči, da to že zadošča za to, da bi se ustavile vse priprave za obrambo in oboroževanje v poedinah državah. Nočemo reči, da naj bi v teh desetih letih ostalo vse pri starem.

Pač pa pravimo, da naj bi v teh desetih letih delovali vsi na to, da bi se razrešile razne naloge, zlasti gospodarske.

Ta poziv pošiljajo v svet možje, ki se zadostno zavedajo moči svoje države in ki se ne bojijo, da bi bili v primeru vojne premagani, a kateri poznajo tudi ves grozote, ki pod njimi ječi svet, in ki zato do dna razumejo, da bi sedanja vojna uničila vso civilizacijo.

In mi, bivši bojevniki vseh bojevnikiških organizacij? Kaj porečemo mi?

Prosvetni večer - akademija

Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot v Novem mestu pripravlja lep prosvetni večer — akademijo, ki se bo vršila v soboto, dne 1. oktobra 1938 ob 20. uri v telovadnici osnovne šole v Novem mestu kot proslava 20 letnice Jugoslavije.

Program akademije — prosvetnega večera je pester in lep.

1. Državna himna, igra salonski orkester.
2. Pozdrav in nagovor zastopnika Oblastnega odbora UVI iz Ljubljane, pisatelja Ivana Vuka.
3. Čajkovski: Valček iz opere »Evgenij Onjegin«. Igra salonski orkester.
4. Zedinjenje Jugoslavije in vojne žrtve. Predava tajnik K. O. Novo mesto, Josip Jurak. Njegovim zaključnim besedam-apelaciji na odločujoče faktorje, da čimprej uzakonijo novi invalidski zakon, sledi takoj pesem
5. »Slovan na dan!« ki jo zapoje moški zbor.
6. Meri Duh: »Vojnega invalida-slepca tožba«. Recitira Kos Lucija ter je zaključek recitacije pesem
7. »Le enkrat bi videl, kak sonce gor gre«, ki jo poje moški zbor.
8. A. Leopold: Češki potpuri. Igra salonski orkester.
9. »Gor čez izaro«, poje moški zbor.
10. Senica: Nebo se vaše naj zjasni. Recitira Jože Jurak ml.
11. »Iz bratskog zagrljaja« in »Hej Slovani«, poje moški zbor.
12. V. Parma: »Mladi vojaki«. Igra salonski orkester. Orkestralne točke dirigira Drago Šproc, pevske pa Anton Markelj.
13. L. Cigler: »Iztrgano sree«. Vojna epizoda iz Doberdoba. Prvič igrana. V nji so slike z bojišča. Objokana mati najde med tisoči grobov svojega sina, ki leži s tovarišem skupno — padel, ker je bil ustreljen radi koščka kruha, ki sta ga s tovarišem vzela iz skladišča, gnana od strašne lakote. Mati izreče prokletstvo nad morilci in državo, ki je zakrivila tako morijo. Zaključni se s pesmijo
14. »Oj, Doberdob, oj, Doberdob...«, ki jo poje moški zbor.

Točke od 1. do 12. bodo prenašane po radiu.

Vse vojne žrtve novomeške in iz bližnje okolice se bodo tega prosvetnega večera na vsak način udeležile ter tako pokazale svojo zavest, da so one del zidarjev, ki so zidali Jugoslavijo, 20 letnico katere praznujemo letos in da so one med mnogimi tudi tiste, ki so vključ vsemu pozabljene in zahtevajo, da se uzakoni čimprej novi invalidski zakon.

Kakšno veliko zanimanje je za ta prosvetni večer vojnih invalidov, pričajo sledeča dejstva: Za kritje stroškov so prispevali že zdaj:

- po 50.— din: trgovec ing. Barborič, inf. prošt Čerin, primarij dr. Červinka, odvetnik dr. Gros, tovarnar Klemenčič, trgovec Kobe Jurij, trgovec ing. Medic, narodni poslanec dr. Režek, trgovec in podžupan Turk, ban. svetnik odvetnik Weble, hotelir Windischer;
- po 40.— din: notar Marinček;
- po 30.— din: zobozdravnik Ogrič, trgovec in pek Paučič, trgovec Pauser, gospa dr. Vašičeva;
- po 20.— din: lekarnar Andijančič, gospa dr. Gregoričeva, mesar Koncilijska, gospa trgovka Košir, gospa notarjeva Mastnak, trgovka gospa Oblak, trgovec Ogrizek, dr. Polenšek sen., predsednik okrož. sod. v pok. dr. Pavlič, primarij moške bolnice in tvrdka d. d. »Novobor«;
- po 10.— din: klepar Agnitsch, lekarna Bergmann, brivec Buk, trg. Berger, mesarija gospa Dolenc, šef tiskarne Gajeta, trg. papirja Kos, najemnik glavne zaloge tobaka Kozina, krojač Midorfer, kapitaljski vikar Oblak, trgovec Ogoreutz, trgovka gdč. Picek, gospa Polajner, gostilničarka, gospa sod. svet. Romihova, upokojeni prosvetni svetnik Seidl in njegova gospa, brivec Svetec, kapitaljska kanonika Sešek in Trškan, pek Vuk, graščak Karel Villavicencio in dr. Ropas, zdravnik;
- po 5.— din: trgovina Erjave, pek Kastelic, gospa Kaučič, trgovec Kopač, krojač Mikolič, trgovec Murn, trgovina Picek, Prijatelj, Rifelj, Šmalc in Wachter;

100 din pa je darovala Mestna hranilnica v Novem mestu.

Takšna pozornost in enodušnost z vojnimi žrtvami je dokaz duševnih vrlin in res srčne kulture Novomeščanov, kar nas vse še bolj vzpodbuja, da dvignemo glavo in kriknemo: To smo Mi, bivši bojevniki — s krvjo našo in naših nešteti tovarišev, s solzami in trpljenjem je betoniran temelj svobode Južnih Slovencev in države Jugoslavije! Vsem, ki so z nami, naš pozdrav, posebno pa vrlim Novomeščanom!

Beseda o spomeniku padlim bojevnikom

Dnevnik poroča:

Počastitev spomina junakov in mučnikov za svobodo v Trebinju.

Kakor smo že poročali, bo v starodavnem Trebinju 10. sept. velik praznik. Odkrili in posvetili bodo lep spomenik junakov in mučnikov za svobodo ter položili temeljni kamen nove gimnazije. Odbor, ki vodi priprave za to proslavo, je izdal zdaj proglas na občane in okoličane, v katerem je orisana burna zgodovina Trebinja ter velike zasluge sinov tega kraja za osvobodjenje in zedinjenje. Trebinje in požrtvovalno prebivalstvo je najbolje označil pokojni kralj Aleksander, ki je 7. maja leta 1934. napisal v »zlati knjigi Trebinja« naslednje besede: »Trebinje je rodilo junake, mučnike in pesnike, tri najčistejšje kaplje človeške krvi. Ta zgodovinski kraj je bil vedno mala, a silna predstraža domovine in zvest čuvaj vere v naš ideal in našo misijo.«

Ko čitam taka obvestila, se mi zastavlja vprašanje: Kako pa je pri nas? Z ene strani se govori za spomenik na Brezjah, a z druge strani je molk. Mi Slovenci se pač radi ogrevamo za skromnosti in si v svoji skromnosti in

ponižnosti predstavljamo center Slovenije na božjepotih. Zato bi tam radi imeli spomenik padlim slovenskim bojevnikom, češ, vsi nas bodo gledali in vsi ga bodo hodili občudovat. Nič ne rečem, zamisel je lepa. Vendar ali je tudi širokopotezna? Državniška? Ali odgovarja času? Kdo so tisti vsi, ki bodo hodili, če pridejo v Slovenijo ali v Jugoslavijo, na Brezje poklanjat se padlim bojevnikom? Če so to samo romarji, naše kmečko ljudstvo in sploh Slovenci, potem je stvar v redu in naj bo spomenik na Brezjah. Če pa so tisti »vsi« mišljeni pred vsemi tujci, ki prihajajo v našo državo, tedaj pa — roko na srce — v Brezje ne bodo imeli časa in volje hoditi.

Spomenik bojevnikom, padlim na bojnih poljanah v dneh 1914—1918, v veliki zgodovinski dobi, ko je nemstvo prisililo slovenske polke, sestavljene iz podložnih Slovencev, da so umirali za nemško premoč, a tiste, ki so se upirali, gnani na strelišča, tak spomenik spada v center Slovenije, v belo Ljubljano. Vse bojevnikiške organizacije so v prvi vrsti poklicane, da sprožijo ta val, da delajo za spomenik, ki bo dostojen in trajen, res priča tujcem, kakšni smo. Kakor v Trebinju, naj bi bil spomenik dom, zavod za socialne, kulturne namene, posvečen

padlim slovenskim junakom. Imena padlih naj bi bila vklesana v marmornato ploščo in vzdignana na to hišo-zavod. —

To bi bil mogočen spomenik iz dni 1914—1918, dostojen in širokopotezen. Res je, da treba zato nekaj milijonov. Ali, če je dobra volja in resnično ho-tenje, se ti milijoni dobe. Privatna in-icijativa, bojovniška volja, dolžnost države — vse to bi zbralo te milijone. Saj imamo vendar v vladah slovenske ministre, izvoljene kot narodne po-slance na splošnih volitvah.

To sem hotel povedati v razmiš-ljanje.

Če bi se pa kdo ob to mojo zamisel blagovolil spodtakniti in jo napačno tolmačiti — Bog z njim! Možgani člo-veka in misel v njih so kakor drevesa. Nekatera so močna in široko-impo-zantna, druga majhna, pritlikava. Res je to, da tak spomenik, kakor sem o njem tukaj povedal, bi še poznim ro-dovom bil dragocen in živ spomenik — spominjal bi na padle junake in živim dajal dobrote, pouk in vzgojo.

Ivan Francevič

bojovnik-invalid iz Zg. Sv. Kungote.

Pripomba uredništva: Priobčujemo ta dopis našega tovariša, ker je res potreb-no, da se slišijo tudi besede in mnenja bojovnikov-vojnih invalidov.

Senčna stran zaštite vojnih žrtev

Vsi dosedaj izdani invalidski zakoni z raznimi dodatki in popravki so tako skromni, da še zdaleka ne ustrezajo res-ničnim potrebam vojnih žrtev. Že dose-daj sprejeti sklepi invalidskega zakona se pa v splošnem niso, ali so se pa le delno izvajali. Pred vsem je tu potrebn-o omeniti zaposlevanje in omogočanje eksistenc vojnim invalidom. Krivice za-postavljanja v tem oziru so pa kljub že sprejetim naredbam invalidskega zaka-na očitne in težke, saj je znano, da se daje vedno prednost drugim nezaščite-nim osebam, a vojne invalide se spre-gleda. Stereotipni odgovor gotovih či-niteljev, ki zagovarjajo taka načela, ni-majo dostikrat nobene prave, še mani pa socialne podlage. Ugotovljeno je, da igra tukaj glavno vlogo njihov lastni in-terese, nadalje protekcija, sorodstvo in razna priporočila

Novi invalidski zakon, ki je že izgo-tovljen in ga mora potrditi še Narodna skupščina, je torej na vidiku. Upajmo in pričakujemo, da bo temeljito pomedel z dosedanjim prakso zastopavljanja, kršite-lje pa klical na odgovornost.

Čeravno pozno, ko je že čez polovica vojnih žrtev z vsem preskrbljena z mrtvaškim in nebeškim zakonom, bo za preostale še živeče vojne invalide novi invalidski zakon pozno zadoščenje. — V interesu države pa je, da se to čimprej izvede. Bodoča vojna, do katere gotovo ni daleč, bo to samo potrdila. — Kosov-ka devotka pa naj letnico 1929, ki je vojnim invalidom naprtla toliko gorja, pregrne s črnim pajčolanom z besedami: »Oprala sem madež in zopet se naha-jam med vami, bratje trpini.«

Opomba uredništva: Pisec teh vrstic je naš redni član. Prosil je za izpraznjeno mesto v Poštni tiskarni. Kljub prošnji na pošto upravo je to mesto zasedel neinv-lid. Pripominjamo, da je bil imenovani zadnjih 8 let vsako leto po nekaj mesecev zaposlen v polno zadovoljstvo tiskar, pod-jetja. Tako se nam godi!

Roziki...

Kaj zapišem naj, deklé,
v knjigo to spominsko, Tvojo,
kaj želel ti — da srce
vriskajoč bi pelo pesem svojo?

Če bi bil mogočen Bog,
rekel bi: Vsa srečna bodi!
Sreča spremljaj te povsodi —
čuval bom Te vseh nadlog!

Ker sem pa le sin človekov,
čuj besede moje glas:
Samostojno vedno misli!
Tvoj ponos naj Tvoj bo kras!
Dnevi, če bi težki prišli...,
kvišku glavo vsaki čas!
— pa boš srečna v veke vekov!

Iv. Vuk.

Naše gibanje

KRAJEVNI ODBOR LJUBLJANA

Člani in članice, ki so vpisali odnos-no naročili premog, pa do danes niso še ničesar v naprej plačali, se ponovno pozivajo, da plačajo naročeni premog v naprej, ker ga drugače zaradi sklepa od-borove seje ne bomo dobavili. Če naro-čeni premog do 5. septembra ne bo plačan, bomo smatrali, da naročniki ne reflektirajo več nanj in se bo oddal drugim članom.

KRAJ. ODBOR UDRUŽ. VOJ. INVALID-DOV V KOZJEM poziva vse člane, naj po-ravnajo članarino za leto 1938. Kdor ne bo imel članarine in naročnine plačane, se mu list ustavi in ne dobi prihodnje leto nobene podpore od nikoder več. Veliko članov še ni prineslo slik; naj v kratkem pošljejo, ker drugače niso popolni člani Kraj. odbora udruženja voj. invalidov.

ČRNOMELJ. 9. oktobra 1938 bo tukaj odkritje spomenika padlim bojnikom iz črnomeljskega okraja. Celotno organiza-cijo in oskrbo spomenika je prevzela kra-jevna zveza »Zveze bojnikov« s tukajš-njim »Kraj. odborom Udruženja voj. in-validov«.

Ker želimo, da bi se poleg spominu padlih obrnila pozornost tudi na še ži-veče vojne žrtev, vabimo Udu-ženje, da se tega odkritja udeleži po svojih zastopnikih. Naj se nam vsaj do 20. 9. t. l. sporočijo delegacije in njih število, da bomo vedeli in se bomo ob od-kritju padlih še mi, preostanki iz bojišč, tovariški sestali. — Kraj. odbor U. V. I. Črnomelj.

K. O. Kranj. Dne 31. maja 1938 je umrl naš član tov. Škofic Franc, 100% inv. z do-datki. Pripomniti moramo, da je bil naj-večji mučenik, kar nas je v naši organi-zaciji. Bil je zadet v glavo na Doberdolu. Zaveden naš član od začetka kar obstoja naša organizacija. Na zadnji poti so ga spremili člani in članice. V imenu Kraj. odbora U. V. I. v Kranju izrekamo glo-boko sočutje njegovi žalujoči materi in ostalim.

IZ DOL. LOGATCA poziva Kraj. or-ganizacija vse invalide in vdove, tudi ti-ste, ki so že organizirani, da zbude brez-brižneže, da se tudi oni organizirajo, kajti organizacija jim bo preskrbela zaščito z novim invalidskim zakonom, ker ni nanje pozabila kljub temu, če so oni na njo. — V tajništvu je nekaj članskih knjižic, ka-tere naj dotični dvignejo. Kateri še niso,

naj prinesejo stare knjižice in slike, novi pa poleg slik tudi svoje dokumente in seveda članarino.

KRAJ. ODBOR DOL. LOGATEC spo-roča, da je tov. Jožef Petkovšek iz Rovt pred kratkim sklenil s tem nevaležnim življenjem ter šel iskat večnega plačila za svojo hrabrost, zaradi katere je bil 50% invalid. Leta 1929. je bil reducirán, čeprav ga je bolezen spravila šele 44 let starega v grob, ne da bi preskrbel ženo in 10 otrok.

POSNEMANJA VREDNO. Kraj. odbor v Mariboru je prejel dne 30. 7. t. l. od svo-jega rednega člana tov. Ašiča Ivana, jav-nega notarja v Mariboru, sledeče pismo: »Nakazal sem vam na vaš poštnočkovi račun ob 20-letnici Jugoslavije, v znak hvalečnosti, da sem kljub težkim ranam doživel ta jubilej, za najrevnejše vojne žrtve 1000 Din in prosim, da jih razdelite res najrevnejšim.«

Krajevni odbor v Mariboru je sklenil na svoji seji dne 2. 8. 1938 najlepše se z hvaliti tovarišu za humano in socialno so-čustvovanje in žrtvovanje v prid najrev-njših vojnih žrtev.

SODRAŽICA. Naj se mi dovoli kot čla-nu spregovoriti nekaj besed v našem gla-silu: Sem 100% mirnodobski invalid in pri-znan za stalno že pod bivšo Avstrijo, pa tudi po našem inv. zakonu iz leta 1925 sem bil zaščiten. Leta 1929. pa me je nov inv. zakon, kakor vse druge mirnodobske invalide, izločil. Vprašam, zakaj? Ali ni-smo vsi invalidi ljudje? Ali nismo morali invalidi služiti vojake, čeprav pod bivšo Avstrijo? Saj smo vendar enakopravni državljani z vsemi pravicami in dolžnost-mi. Tem bolj bi pričakovali od svoje na-rodne bratske domovine pomoči kot od tučja. Izločili so vse mirnodobske invalide, toda povojni imajo nekaj malega pravic po vojnem zakonu, nas predvojne pa se je popolnoma pustilo na cedilu. Saj je vendar neka mednarodna dolžnost in ob-veza urediti nasledstvena vprašanja. Vzeti nam staro dosmrtno pokojnino, a ničesar več dati, mislim, da ni postavno. In sedaj nov invalidski zakon zopet ne bo priznal mirnodobskih invalidov. Zakaj ne? Saj in-validi smo vsi enaki. Treba je, da se naši gg. poslanci za nas zavzamejo.

Pozivam vse tovariše mirnodobske in-valide, da se mi javijo pisмено in povedo, ali ne bi bilo dobro, da se enkrat sestane-mo v Ljubljani ali kje drugod in skupno sestavimo in podpišemo svoje zahteve.

čine vsaki od odločilnih, vsaj enkrat, sa-mo 12 ur skupaj, pa bi bila srca mehka ko vosek.

V inv. domu v Dol. Toplicah traja se-zona od 1. 7. do 31. 8. V tem času pride v zdravljenje v štirih skupinah okrog 120 do 140 vojnih invalidov. Stanovanje in hrano imajo voj. invalidi v invalidskem domu, kopeli pa dobijo v jamskem baze-nu zdravilišča. Hrana je v inv. domu sred-njevrstna meščanska, kakršno dajejo naše menze po ceni 10—14 Din dnevno. Kolle-ina hrane je zadostna. Tovariši, ki stalno hodijo v Dol. Toplice, pa so pravili, da je bila hrana v prejšnjih časih boljša. Glede snage v domu ni nobenega prigovora; ako se upošteva, da je v domu vsakih 14 dni druga skupina, je treba reči, da je snaga razmeroma prav dobra. Manjka pa v inv. domu knjižnica, ki bi nudila vojnim in-validom v času zdravljenja tudi nekaj du-ševnega razvedrila. V invalidskem domu v Ljubljani je bila svoje čase lepa knjiž-nica, kupljena za denar namenjen vojnim invalidom. Kako in kam je bila likvidira-na ni znano; ako pa bi bilo na pravih me-stih dovolj pravega upoštevanja vojnih žrtev, bi bili knjižnico prenesli v Dol. Toplice.

Posebno poglavje zasluži kopanje v jamskem bazenu. Snaga je bila tukaj pod vsako kritiko. Jamsko kopališče je v pri-zemlju ter obstoji iz prostora za slačenje, iz katerega se pride po ozkem, 6 m dol-gem hodniku v jamski bazen. V prostoru za slačenje je vladala vzorna nesnaga.

Skupina, ki je prišla 1. 8., je pazila in opazila, da so bila tla v tem prostoru po-metena šele 11. 8., koliko časa pa niso bila pometena pred 1. 8., nam ni bilo znano. Popolnoma umevno, da je bila v tem pro-storu, kjer se je slačilo dnevno po 60 lju-di, radi nesnage prava boljša farma, ki je s temi živalicami zalagala tudi invalid-ski dom. Vojni invalidi so se kopali kot zadnji dopoldne od 9.—11., popoldne pa od 17. do 19. Običajno je bila voda v tem

Oj, Doberdob!*

Oj, Doberdob...
kjer tisoče je fantov, mož
življenje žrtvovalo
za svobodo, skupni dom
kri tamkaj prelivalo,
da orel belokrili
Slovence nas zakrili,
da svoboden slovenski rod
živel bi z brati odsihdob!
Zato so bila darovana,
zato življenja žrtvovana
slovenskih fantov, mož,
da slaven ti pomnik nam boš —
ne grob —
naš Doberdob!

Matevž Trsteniški.

* Ta pesem bo v kratkem komponirana za zbor. Komponiral jo bo skladatelj Ciril Pregel iz Celja.

Ptuj. Krajevni odbor UVI se iskreno zahvaljuje celokupnemu občinskemu sve-tu ptujskemu, ker je prepustil brezplačno lokal v stari vojašnici za invalidsko pi-sarno.

Ob tej priliki naznanja Krajevni od-bor svojemu članstvu, da se je odborova pisarna preselila iz gimnazije v staro vo-jašnico v pritličju v Panonski ulici št. 5 nasproti mesarja Urbana.

Ker je na vidiku nov invalidski zakon, opozarjamo invalide, vdove in sirote orga-nizirane in še neorganizirane, da naj se po tistem redu, kakor bo razglašen pri obči-nah, zglasijo v naši pisarni v svrhu popisa in statistike. Nevčlanjeni morajo prinesiti slike v velikosti 6×9 cm.

Po novem zakonu je predvideno, da bo-do tudi 20% invalidi prišli v poštev, pa tu-di vsi reducirani ali oni, ki so prijave za-mudili. Potrebno je, da so takoj člani, si-cer jih naša organizacija ne bo zastopala in se na izgovorjanja ne bo ozirala.

Opozarjamo na poravnavo članarine in naročnine za preteklo leto. Vsak naj to stori čimprej.

Ker mora biti popisovanje gotovo v septembru t. l., naj se vsak takoj odzove pozivu v določenih dneh.

Ciril Metodova družba bo proslavljala dne 11. septembra t. l. v Ptuj 30 letnico, odkar je bila zgodovinsko pomembna skupščina Ciril Metodarjev napadena od najete drhali in je rodila potem septem-brske dogodke. Vabimo k obletnici naše bližnje organizacije in člane ter članice, da pridejo 11. septembra t. l. v Ptuj.

času že tako umazana, da je plavala na vrhu vode plast nesnaga. Krivda bo men-da v tem, da v tem bazenu voda ni dovolj odtekala. Uprava zdravilišča bi morala že v lastnem interesu malo bolj skrbeti za snago, sicer pa dobi od kopanja vojnih in-validov vsako leto lepe denarce.

V skupini od 1. 8. dalje so bili tudi trije tovariši, amputirani na obeh nogah in so bili vsi trije že starejši možje. Dočim smo vsi drugi še nekako priskakali po ozkem hodniku v bazen, so se ti trije reveži pla-zili v bazen po goli zadnjici in rokah, in pravtako iz bazena. Gledal sem to poni-žanje človeškega dostojanstva, čeravno za-kritega s težkimi oboki. Mrzlo mi je po-stalo pri duši. Zagledal sem drage avto-mobile, zlato, svilo in razkošje, tukaj pa tri tovariše, ki so se plazili po goli zad-njici... Kaj so neki storili, da so tako strašno ponižani? Take stvari bi se ne smele dogajati!

Samo malo dobre volje in ljubezni do vojnih žrtev, pa se bodo odpravili vsi ne-dostatki. Invalidski dom v Dol. Toplicah naj postane resnično zdravilišče vojnih invalidov, ki bo v čast banovini.

Oblastni odbor U. V. I. mora zdravlje-nju vojnih invalidov posvetiti največjo in vsestransko pažnjo. Vsako leto naj se-veda s pravočasnimi intervencijami po-skrbi za zadosten kredit, v kolikor ni to delal že dosedaj, in skrbi, da se kredit smotrno porabi. Najboljše bi bilo, da bi upravo zdravljenja vojnih invalidov vodil sam. Saj je to iz denarja Narodnega in-validskega fonda in se zato temu banska uprava ne more upirati. S svojim denar-jem smemo pač že sami gospodariti. Se-zona naj se prične že 15. junija in raz-tegne po potrebi do 15. septembra, ker bo pač vsako leto več potrebnih prosilcev.

Pravično bo, če se bo po dolgih letih pričelo vendar enkrat malo blažiti tako neprijazno delo gospe likvidacije.

France Blagotinšek.